

International Congress on Biological, Physical And Chemical Studies

International Congress on Biological, Physical And Chemical Studies - is an international conference platform under open access policy. The conference is led by international expert members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed, edited by authors and evaluated on its own scholarly merits and research integration. Publishing and joining on the proceeding of the International Congress on Biological, Physical And Chemical Studies will ensure publishing experience and indexing possibilities on various global indexing.

EKSPERIMENTAL YALLIG‘LANISH SHAROITIDA GEMATOLOGIK VA BIOKIMYOVIY KO‘RSATKICHLARNING AHAMIYATI

Yaxshiboyeva D.E.,

1 – kurs magistranti

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Djanaev G. Yu.,

PhD., dotsent

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Sayfutdinova Z.A.,

PhD., dotsent

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Kurbanova Z.Ch.

DSc., professor

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

ANNOTATSIYA

Mazkur tezisdagi eksperimental yallig‘lanish modeli sharoitida gematologik va biokimyoviy ko‘rsatkichlarning diagnostik va prognostik ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Yallig‘lanish jarayonlari organizmda kechadigan murakkab patofiziologik mexanizmlar bilan bog‘liq bo‘lib, ularning rivojlanishi qon tizimi va metabolik almashinuv ko‘rsatkichlarida sezilarli o‘zgarishlar bilan namoyon bo‘ladi. Tadqiqot jarayonida yallig‘lanish fonida eritrotsitlar, leykotsitlar, gemoglobin miqdori, shuningdek, leykotsitar formula dinamikasi baholanadi hamda ushbu o‘zgarishlarning yallig‘lanish faolligi bilan bog‘liqligi asoslab beriladi. Shu bilan birga, biokimyoviy parametrlar, xususan, oqsil almashinuvi, fermentativ faollik va metabolik ko‘rsatkichlarning o‘zgarishi yallig‘lanish jarayonining chuqurligi va davomiyligini aks ettiruvchi muhim markerlar sifatida ko‘rib chiqiladi. Olingan natijalar eksperimental yallig‘lanishda gematologik va biokimyoviy ko‘rsatkichlar organizmning adaptiv va kompensator reaksiyalarini baholashda, shuningdek, patologik jarayonlarning erta diagnostikasida muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi.

KALIT SO‘ZLAR

eksperimental yallig‘lanish, gematologik ko‘rsatkichlar, biokimyoviy ko‘rsatkichlar, qon tahlili, metabolik o‘zgarishlar, patofiziologiya, diagnostik markerlar.

KIRISH.

Yallig‘lanish organizmning turli zararli omillarga nisbatan yuzaga keladigan murakkab va

ko'p bosqichli biologik javob reaksiyasi bo'lib, u hujayra, to'qima va butun tizim darajasida chuqur funksional hamda metabolik o'zgarishlar bilan kechadi. Ushbu jarayon infeksiyon agentlar, toksik moddalar, mexanik shikastlanishlar va immunologik omillar ta'sirida shakllanib, organizmning himoya va moslashuv mexanizmlarini faollashtiradi. Yallig'lanishning patogenetik asoslari va uning tizimli oqibatlarini aniqlash zamonaviy tibbiyot va eksperimental biologiyaning muhim ilmiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu jarayon ko'plab surunkali va o'tkir kasalliklarning rivojlanishida asosiy bo'g'in sifatida namoyon bo'ladi.

Eksperimental yallig'lanish modellarida olib boriladigan tadqiqotlar patologik jarayonning bosqichma-bosqich rivojlanishini, hujayraviy javoblarning shakllanishini va metabolik muvozanatdagi o'zgarishlarni aniqlash imkonini beradi. Bunday sharoitlarda qon tizimi va moddalar almashinuvi jarayonlari yallig'lanishga eng sezgir funksional tizimlar sifatida ajralib turadi. Aynan shu tizimlarda yuzaga keladigan gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlardagi siljishlar yallig'lanishning intensivligi, davomiyligi va umumiy organizm holatiga ta'sirini baholash uchun ishonchli diagnostik mezon bo'lib xizmat qiladi.

Gematologik ko'rsatkichlar immun tizimining faollashuvi, hujayra tarkibidagi nisbatlarning o'zgarishi hamda qon hosil bo'lish jarayonlarining moslashuv darajasini aks ettiradi. Biokimyoviy parametrlar esa metabolik jarayonlarning qayta tuzilishi, fermentativ faollikning o'zgarishi va energiya almashinuvidagi buzilishlar orqali patologik jarayonning chuqurligini tavsiflaydi. Ushbu ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligini aniqlash yallig'lanish jarayonining tizimli xarakterini ochib berish, patologik holatning rivojlanish mexanizmlarini aniqlashtirish va davolash choralari samaradorligini baholash imkonini beradi.

Shu sababli, eksperimental yallig'lanish sharoitida gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlarning dinamikasini kompleks tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Ushbu yo'nalishdagi tadqiqotlar yallig'lanish patogenezining asosiy qonuniyatlarini aniqlash, laborator diagnostika mezonlarini takomillashtirish va klinik qarorlar qabul qilishda ilmiy asoslarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Mazkur ishda eksperimental yallig'lanish fonida qon va biokimyoviy ko'rsatkichlarning o'zgarishlari tahlil qilinib, ularning diagnostik va prognozlik ahamiyati asoslab beriladi.

Asosiy qism. Yallig'lanish tirik organizmning tashqi va ichki zararli omillar ta'siriga javoban yuzaga keladigan murakkab biologik hodisa bo'lib, u evolyutsion rivojlanish jarayonida shakllangan himoya va moslashuv mexanizmlarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu jarayonning asosiy vazifasi to'qimalar yaxlitligini saqlash, patogen omillarni cheklash hamda organizmning buzilgan funksional muvozanatini tiklashdan iboratdir. Shu bilan birga, yallig'lanishning uzoq davom etishi yoki nazoratsiz rivojlanishi ko'plab patologik holatlarning shakllanishiga olib kelib, uni nafaqat himoya mexanizmi, balki kasalliklarning yetakchi patogenetik omillaridan biri sifatida qarash zarurligini ko'rsatadi. Aynan shu xususiyat yallig'lanish jarayonini chuqur ilmiy tahlil qilishni zamonaviy eksperimental tibbiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylantiradi.

Eksperimental yallig'lanish modellarida olib boriladigan tadqiqotlar patologik jarayonlarning rivojlanish mexanizmlarini nazorat qilinadigan sharoitda o'rganish imkonini beradi. Bunday modellar yordamida yallig'lanishning boshlang'ich bosqichidan tortib, uning cho'qqi va regressiya davrlarigacha bo'lgan jarayonlarni tizimli kuzatish mumkin bo'ladi. Eksperimental sharoitda yuzaga keltirilgan yallig'lanish faqat shikastlangan to'qima bilan cheklanib qolmay, balki butun organizm miqyosida kechadigan funksional va metabolik qayta tuzilishlar bilan namoyon bo'ladi. Shu sababli, bu jarayonda qon tizimi va moddalar almashinuvi jarayonlarida kuzatiladigan o'zgarishlar organizmning umumiy holatini baholashda muhim diagnostik ahamiyat

kasb etadi.

Yallig'lanish jarayonining rivojlanishi bilan homeostatik muvozanat izdan chiqadi va ichki muhit barqarorligini ta'minlovchi mexanizmlar qayta tuzilishga uchraydi. Qon tizimi ushbu o'zgarishlarga eng tez va sezgir javob beruvchi tizimlardan biri sifatida ajralib turadi. Gematologik ko'rsatkichlar immun javobning faollashuvi, hujayraviy tarkibdagi nisbatlarning o'zgarishi hamda organizmning reaktiv imkoniyatlarini aks ettiradi. Qon hujayralarining soni va funksional holatidagi siljishlar yallig'lanishning intensivligi va davomiyligi bilan bevosita bog'liq bo'lib, patologik jarayonning dinamikasini tavsiflaydi. Shu jihatdan gematologik parametrlar orqali yallig'lanish jarayonining kechish xususiyatlarini aniqlash va uning rivojlanish yo'nalishini baholash ilmiy jihatdan asosli hisoblanadi.

Biokimyoviy ko'rsatkichlar esa yallig'lanish jarayonining metabolik asoslarini ochib beradi. Ushbu holatda moddalar almashinuvini yo'nalishlarining qayta tashkil etilishi, fermentativ faollikning o'zgarishi va energiya almashinuvining buzilishi kuzatiladi. Bu o'zgarishlar organizmning himoya va kompensator mexanizmlarining faollashuvi bilan uzviy bog'liq bo'lib, hujayra va to'qimalarda kechayotgan patologik jarayonlarning biokimyoviy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi. Biokimyoviy siljishlar yallig'lanishning chuqurligi, uning tizimli ta'siri va metabolik oqibatlarini baholash imkonini beradi.

Gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlarning o'zaro uyg'unligi yallig'lanish jarayonining murakkab va ko'p darajali xarakterini aks ettiradi. Qon hujayralarida yuzaga keladigan o'zgarishlar ko'pincha hujayra ichki metabolizmidagi siljishlar bilan bir vaqtda kechib, organizmning integratsiyalashgan javob tizimini shakllantiradi. Shu sababli, yallig'lanish jarayonini alohida parametrlar orqali emas, balki ularning tizimli aloqadorligi doirasida tahlil qilish patogenezni chuqurroq anglash imkonini yaratadi. Bunday yondashuv yallig'lanishning bosqichlarini aniqlash, uning rivojlanish qonuniyatlarini tushunish va patologik jarayonning umumiy yo'nalishini baholashda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Eksperimental yallig'lanish sharoitida gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlarni kompleks o'rganish organizmning yallig'lanishga bo'lgan javobini yaxlit biologik tizim sifatida baholash imkonini beradi. Ushbu yondashuv orqali patologik jarayon alohida reaksiyalar yig'indisi sifatida emas, balki o'zaro bog'liq funksional va metabolik o'zgarishlar majmuasi sifatida talqin etiladi. Natijada yallig'lanish patogenezining asosiy mexanizmlarini aniqlash, uning rivojlanish istiqbollari oldindan baholash va keyingi klinik izlanishlar uchun nazariy poydevor yaratish imkoniyati kengayadi. Shu tariqa, eksperimental yallig'lanish fonida gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlarning tizimli tahlili yallig'lanish jarayonining ilmiy asoslangan tavsifini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Xulosa. Eksperimental yallig'lanish sharoitida olib borilgan tahlillar yallig'lanish jarayonining organizm miqyosida murakkab va tizimli o'zgarishlar bilan kechishini yaqqol namoyon etdi. Tadqiqot natijalari yallig'lanish nafaqat lokal to'qimalar darajasida, balki qon tizimi va moddalar almashinuvini jarayonlarini chuqur darajada qamrab oluvchi umumiy biologik javob reaksiyasi ekanligini tasdiqladi. Ushbu holat yallig'lanish jarayonini baholashda gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlarning muhim diagnostik va prognoztik ahamiyatga ega ekanligini asoslab beradi.

O'rganilgan ma'lumotlar gematologik parametrlar orqali immun tizimining faollashuvi, organizm reaktivligi va moslashuv imkoniyatlari haqida ishonchli xulosalar chiqarish mumkinligini ko'rsatdi. Qon hujayralari tarkibi va ularning nisbatlaridagi o'zgarishlar yallig'lanishning intensivligi va davomiyligini aks ettirib, patologik jarayonning dinamikasini tavsiflash imkonini berdi. Shu bilan birga, biokimyoviy ko'rsatkichlar yallig'lanish fonida

moddalar almashinuvi yoʻnalishlarining qayta tuzilishini, fermentativ faollik va energiya almashinuvining izdan chiqishini yoritib, jarayonning metabolik asoslarini ochib berdi.

Gematologik va biokimyoviy oʻzgarishlarning oʻzaro uygʻunligi yalligʻlanish jarayonining koʻp darajali va integratsiyalashgan xarakterini tasdiqladi. Ushbu koʻrsatkichlarning kompleks tahlili yalligʻlanish patogenezini chuqurroq anglash, uning bosqichlarini aniqlash va rivojlanish yoʻnalishlarini baholash imkonini berdi. Natijalar yalligʻlanish jarayonini faqat alohida laborator parametrlar asosida emas, balki ularning tizimli aloqadorligi doirasida baholash zarurligini koʻrsatadi.

Olingan ilmiy xulosalar eksperimental tadqiqotlar natijalarini talqin qilishda, shuningdek, keyingi klinik izlanishlar uchun nazariy va amaliy asos boʻlib xizmat qiladi. Gematologik va biokimyoviy koʻrsatkichlarning ahamiyatini chuqur oʻrganish yalligʻlanish jarayonining diagnostik mezonlarini aniqlashtirish, individual davolash strategiyalarini ishlab chiqish va patologik jarayonlarning prognozini baholash imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu tariqa, mazkur tadqiqot eksperimental yalligʻlanish sharoitida gematologik va biokimyoviy koʻrsatkichlarning muhim ilmiy va amaliy ahamiyatini asoslab, yalligʻlanish patogenezini tushinishda mustahkam ilmiy poydevor yaratadi.